PIERWSZA ŁAWKA · EGZAMIN ÓSMOKLASISTY 2027 · POWTÓRKA TEMATYCZNA · JĘZYK POLSKI · KLASA 8

Dział 3. Gramatyka i słowotwórstwo

Części mowy odmienne i nieodmienne, strona czynna i bierna czasownika, imiesłowy i imiesłowowy równoważnik zdania, części zdania (podmiot domyślny), zdania złożone współrzędnie i podrzędnie, wypowiedzenia wielokrotnie złożone, równoważniki zdań, przekształcenia składniowe; słowotwórstwo: wyraz podstawowy i pochodny, temat słowotwórczy, formant i jego funkcja, rodzina wyrazów i rdzeń, wyrazy złożone. Sześć kart pracy: teoria z przykładami, ćwiczenia, utrwalenie, zastosowanie i dwa równoległe sprawdziany – z pełnym kluczem odpowiedzi.

Karta	Temat	Zadania
1	**Gramatyka i słowotwórstwo – najważniejsze wiadomości** Teoria w pigułce, przykłady i rozgrzewka	5 zad. 18 pkt
2	**Gramatyka i słowotwórstwo – ćwiczenia podstawowe** Sprawdzam, czy rozumiem podstawy	6 zad. 16 pkt
3	**Gramatyka i słowotwórstwo – utrwalenie** Zadania o wyższym poziomie trudności	6 zad. 10 pkt
4	**Gramatyka i słowotwórstwo – w praktyce** Tekst, źródło, doświadczenie lub sytuacja z życia	3 zad. 10 pkt
5	**Sprawdzian: Gramatyka i słowotwórstwo – grupa A** 45 minut · 14 pkt	6 zad. 14 pkt
6	**Sprawdzian: Gramatyka i słowotwórstwo – grupa B** 45 minut · 14 pkt	6 zad. 14 pkt

JAK KORZYSTAĆ Z ZESTAWU

- Karta 1 przypomina najważniejsze wiadomości z działu i pokazuje przykłady rozwiązane krok po kroku.
- Karty 2–4 to zadania w formule egzaminu ósmoklasisty 2027: zamknięte (wybór, prawda/fałsz, dobieranie) i otwarte.
- Karty 5 i 6 to równoległe sprawdziany (grupa A i B) z tą samą punktacją.
- Na końcu jest klucz z przykładowymi odpowiedziami i zasadami oceniania zadań otwartych w stylu CKE.
- Osobny plik „Powtórka” zbiera reguły, typowe błędy i szybki test „Sprawdź się”.

Gramatyka i słowotwórstwo – najważniejsze wiadomości

Teoria w pigułce, przykłady i rozgrzewka

KARTA 1/6

Imię i nazwisko: ..... Data: ..... Wynik: ..... / 18 pkt

PRZYPOMNIJ SOBIE

- **Części mowy.** Odmienne: rzeczownik, czasownik, przymiotnik, liczebnik, zaimek (większość). Nieodmienne: przysłówek, przyimek, spójnik, partykuła, wykrzyknik. Przysłówek odpowiada na pytania *jak? gdzie? kiedy?* i określa czasownik: *biegł* ***szybko***. Partykuła dodaje odcień znaczenia: *nie, czy, -by, chyba, tylko*.
- **Imiesłowy.** Przymiotnikowe odmieniają się jak przymiotniki: czynny *-ący* (*czytający*), bierny *-ny, -ony, -ty* (*czytany, zrobiony, umyty*). Przysłówkowe są nieodmienne: współczesny *-ąc* (*czytając* – w tym samym czasie) i uprzedni *-łszy, -wszy* (*przeczytawszy* – wcześniej).
- **Imiesłowowy równoważnik zdania** to imiesłów przysłówkowy z wyrazami, które od niego zależą: *Odrobiwszy lekcje, Kasia wyszła na rower.* Warunek: obie czynności wykonuje **ten sam** wykonawca. Błąd: *Wchodząc do sali, zgasło światło* (światło nie wchodziło).

Zdanie złożone współrzędnie	Spójniki	Przykład
łączne	i, oraz, a także, ani, ni	*Zjadłem obiad i poszedłem na trening.*
rozłączne	albo, lub, czy	*Zadzwonisz do mnie albo napiszesz wiadomość.*
przeciwstawne	a, ale, lecz, jednak, natomiast	*Chciałem zostać, ale musiałem wyjść.*
wynikowe	więc, dlatego, zatem, toteż	*Padał deszcz, więc wzięliśmy parasole.*

Zdanie podrzędne	Pytanie	Przykład (podrzędne wyróżnione)
podmiotowe	kto? co?	***Kto pyta****, nie błądzi.*
przydawkowe	jaki? który? czyj?	*Lubię książki,* ***które mnie zaskakują****.*
dopełnieniowe	pytania przypadków (kogo? czego? o czym?…)	*Wiem,* ***że zdążysz****.*
okolicznikowe	kiedy? gdzie? dlaczego? po co? pod jakim warunkiem? mimo czego?	***Gdy zapadł zmrok****, wróciliśmy.*

- **Wypowiedzenia.** Zdanie ma osobowe orzeczenie (*Wiatr ucichł.*). Równoważnik zdania nie ma osobowej formy czasownika (*Cisza. Uwaga, schody!*). Wypowiedzenie wielokrotnie złożone ma co najmniej trzy zdania składowe – policz orzeczenia.

- **Słowotwórstwo.** Wyraz pochodny powstaje od wyrazu podstawowego: *domek* ← *dom*. Część wspólna to **temat słowotwórczy** (*dom-*), a część dodana – **formant** (*-ek*). Formant może być przedrostkowy (***prze**pisać*), przyrostkowy (*malar**z***, *dom**ek***), przedrostkowo-przyrostkowy (***pod**okien**nik***) albo zerowy (*bieg* ← *biegać*).
- **Rodzina wyrazów** to wyrazy pokrewne o wspólnym **rdzeniu**: *las, lasek, leśny, leśnik, zalesić* (rdzeń *las-/leś-*). **Wyrazy złożone**: złożenia z łącznikiem *-o-, -i-, -y-* (*wodospad, długopis*), zrosty (*Wielkanoc, dobranoc*), zestawienia (*maszyna do szycia*).

PRZYKŁADY Z WYJAŚNIENIEM

Przykład 1. Wskaż wyraz podstawowy, temat słowotwórczy i formant w wyrazie *piekarnia*. Jakie znaczenie nadaje formant?
Wyraz podstawowy: *piekarz* (*piekarnia* to miejsce, gdzie pracuje piekarz). Temat: *piekar-*, formant: *-nia* (przyrostek). Formant tworzy nazwę miejsca, w którym pracuje piekarz.

Przykład 2. Przekształć zdanie złożone w zdanie z imiesłowowym równoważnikiem: *Kiedy Ola zobaczyła autobus, zaczęła biec.*
Zobaczywszy autobus, Ola zaczęła biec. Obie czynności wykonuje Ola, więc przekształcenie jest możliwe. Imiesłów uprzedni (*zobaczywszy*), bo najpierw zobaczyła, potem pobiegła. Równoważnik oddzielamy przecinkiem.

Przykład 3. Ile zdań składowych ma wypowiedzenie: *Gdy wróciłem, mama spytała, czy zjadłem obiad, który zostawiła.*?
Cztery: *wróciłem, spytała, zjadłem, zostawiła* – cztery orzeczenia. To wypowiedzenie wielokrotnie złożone.

ZADANIA

Zadanie 1. Oceń prawdziwość podanych stwierdzeń. Wybierz P, jeśli stwierdzenie jest prawdziwe, albo F – jeśli jest fałszywe. ___ / 4 pkt

1. W zdaniu *Wczoraj długo czytałem* wyraz *długo* jest przysłówkiem.	**P**	**F**
2. Spójnik jest częścią mowy odmienną.	**P**	**F**
3. Wyraz *śpiewając* jest imiesłowem przysłówkowym współczesnym.	**P**	**F**
4. W wyrazie *kotek* formantem jest *-ek*.	**P**	**F**

Zadanie 2. Przyporządkuj wyrazy do właściwej kolumny. ___ / 8 pkt

rower pod zielony jutro trzeci ale pisać ach

części mowy odmienne	części mowy nieodmienne

Gramatyka i słowotwórstwo – ćwiczenia podstawowe

KARTA 2/6

Sprawdzam, czy rozumiem podstawy

Imię i nazwisko: ..... Data: ..... Wynik: ..... / 16 pkt

Zadanie 1. Utwórz od podanych czasowników wskazane imiesłowy. ___ / 4 pkt

1. czytać → imiesłów przysłówkowy współczesny: _____
2. zamknąć → imiesłów przysłówkowy uprzedni: _____
3. budować → imiesłów przymiotnikowy czynny: _____
4. napisać → imiesłów przymiotnikowy bierny: _____

Zadanie 2. W którym zdaniu imiesłowowy równoważnik zdania użyto poprawnie? Wybierz właściwą odpowiedź spośród podanych. ___ / 1 pkt

A. Czekając na tramwaj, Marek przeglądał wiadomości.

B. Czekając na tramwaj, zaczął padać śnieg.

C. Przeczytawszy list, łzy popłynęły mi z oczu.

D. Wracając do domu, rozpętała się burza.

Zadanie 3. Połącz zdanie złożone z jego rodzajem. Wpisz literę. ___ / 4 pkt

1. Zgubiłem klucze, więc czekałem na siostrę.	a) łączne
2. Ania lubi pływać, a Kuba woli grać w piłkę.	b) rozłączne
3. Pojedziemy rowerami lub pójdziemy pieszo.	c) przeciwstawne
4. Przyszła babcia i upiekła ciasto.	d) wynikowe

1 ____ 2 ____ 3 ____ 4 ____

Zadanie 4. Nazwij zdanie podrzędne (wyróżnione). Wpisz: podmiotowe, przydawkowe, dopełnieniowe albo okolicznikowe. ___ / 4 pkt

1. Opowiedz mi, **o czym marzysz**. → _____
2. To jest dom, **w którym się urodziłem**. → _____
3. **Kto rano wstaje**, ten ma więcej czasu. → _____
4. Zostanę w domu, **jeśli będzie padać**. → _____

Zadanie 5. W którym zdaniu występuje podmiot domyślny? Wybierz właściwą odpowiedź spośród podanych. ___ / 1 pkt

A. Wczoraj długo rozmawialiśmy o wakacjach.

B. Brat długo rozmawiał o wakacjach.

C. Na boisku grali chłopcy z sąsiedztwa.

D. Pies szczekał przez całą noc.

Gramatyka i słowotwórstwo – utrwalenie

KARTA 3/6

Zadania o wyższym poziomie trudności

Imię i nazwisko: ..... Data: ..... Wynik: ..... / 10 pkt

Zadanie 1. Oceń prawdziwość podanych stwierdzeń. Wybierz P, jeśli stwierdzenie jest prawdziwe, albo F – jeśli jest fałszywe. ___ / 4 pkt

1. Wypowiedzenie *Na dworze ciemno i zimno.* jest równoważnikiem zdania.	**P**	**F**
2. Zdanie *Wiem, że wrócisz, chociaż się spóźnisz.* jest wielokrotnie złożone.	**P**	**F**
3. W wyrazie *przedszkolak* formant jest wyłącznie przedrostkiem.	**P**	**F**
4. Wyraz *długopis* jest złożeniem.	**P**	**F**

Zadanie 2. Wskaż wyraz, który powstał za pomocą formantu przedrostkowo-przyrostkowego. Wybierz właściwą odpowiedź spośród podanych. ___ / 1 pkt

A. zamorski **B.** przepisać **C.** kwiatek **D.** domownik

Zadanie 3. Przekształć zdanie złożone w zdanie pojedyncze. Zachowaj jego sens. ___ / 1 pkt

Gdy Michał wrócił ze szkoły, zjadł obiad.

Zadanie 4. Zamień imiesłowowy równoważnik zdania na zdanie podrzędne. Zapisz całe zdanie złożone. ___ / 1 pkt

Skończywszy rysunek, Zosia pokazała go babci.

Zadanie 5. Przekształć mowę niezależną na zależną. ___ / 1 pkt

Trener powiedział: „Jutro trening zaczyna się o siódmej”.

Podgląd • Pierwsza Ławka

Sprawdzian: Gramatyka i słowotwórstwo – grupa A

45 minut · 14 pkt

KARTA 5/6

Imię i nazwisko: ..... Data: ..... Wynik: ..... / 14 pkt

Zadanie 1. Oceń prawdziwość podanych stwierdzeń. Wybierz P, jeśli stwierdzenie jest prawdziwe, albo F – jeśli jest fałszywe. ___ / 3 pkt

1. Wyraz *pod* jest przyimkiem.	**P**	**F**
2. Wyraz *ugotowany* jest imiesłowem przysłówkowym.	**P**	**F**
3. Wypowiedzenie *Zakaz wjazdu.* jest równoważnikiem zdania.	**P**	**F**

Zadanie 2. W którym zdaniu imiesłowowy równoważnik zdania użyto niepoprawnie? Wybierz właściwą odpowiedź spośród podanych. ___ / 1 pkt

A. Jadąc pociągiem, oglądałam krajobrazy.

B. Zjadłszy śniadanie, Piotr wyszedł z domu.

C. Wchodząc na szczyt, zrobiło się zimno.

D. Słuchając muzyki, Ewa odrabiała lekcje.

Zadanie 3. Połącz wyraz pochodny z funkcją jego formantu. Wpisz literę. ___ / 3 pkt

1. stolik
2. pisarz
3. babsko

a) nazwa wykonawcy czynności

b) zgrubienie

c) zdrobnienie

1 ____ 2 ____ 3 ____

Zadanie 4. Nazwij zdanie podrzędne (wyróżnione). ___ / 3 pkt

1. Nie wiem, **co mam powiedzieć**. → _____
2. Mieszkam w mieście, **które leży nad morzem**. → _____
3. Wyszliśmy, **zanim zaczęło padać**. → _____

Zadanie 5. Podaj wyraz podstawowy, temat słowotwórczy i formant wyrazu *ogrodnik*. ___ / 2 pkt

_____

_____

Podgląd • Pierwsza Ławka

CO JESZCZE JEST W ŚRODKU

Egzamin ósmoklasisty 2027 z polskiego – powtórka C: Gramatyka i słowotwórstwo (karty pracy, testy A i B, zasady oceniania)

Podgląd pokazał 6 z 18 stron. Pełna wersja: 18 stron A4, PDF do druku i DOCX do edycji.

- Karta 1: Gramatyka i słowotwórstwo – najważniejsze wiadomości – 5 zadań, 18 pkt
- Karta 2: Gramatyka i słowotwórstwo – ćwiczenia podstawowe – 6 zadań, 16 pkt
- Karta 3: Gramatyka i słowotwórstwo – utrwalenie – 6 zadań, 10 pkt
- Karta 4: Gramatyka i słowotwórstwo – w praktyce – 3 zadania, 10 pkt
- Karta 5: Sprawdzian: Gramatyka i słowotwórstwo – grupa A – 6 zadań, 14 pkt
- Karta 6: Sprawdzian: Gramatyka i słowotwórstwo – grupa B – 6 zadań, 14 pkt Zadania mają formę jak na egzaminie: zamknięte (wybór, prawda/fałsz, dobieranie) i otwarte.

Kup pełną wersję – plik od razu na e-mail
pierwszalawka.pl/material/egzamin-osmoklasisty-2027-jezyk-polski-powtorka-c-gramatyka-i-slowotwor